

Հաստատված է 03.06.2024թ Հասրով և ներառական

Կրթության ֆակուլտետի խորհրդի նիստում

ԱՍՊԻՐԱՆՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԱԾԱՐ

<<ՕԼԻԳՈՖՐԵՆՈՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ>>

1. Մտավոր հետամնացության մանկավարժական դասակարգումը, դասակարգման սկզբունքները:
2. Մտավոր զարգացման խանգարում ունեցող սովորողների բնութագիրը ըստ իրեն զարգացման առանձնահատկությունների և հնարավորությունների:
3. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող սովորողների աշխատանքային գործունեության հոգեֆիզիոլոգիական հիմքերը և ձևավորումը:
4. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ներառումը հանրակրթություն / ներառական կրթություն իրականացնող դպրոցներ/:
5. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող սովորողների գեղագիտական դաստիարակության առանձնահատկությունները:
6. Խաղերի /դիդակտիկ, ստեղծագործական, կառուցողական/ դերը մտավոր զարգացման խանգարում ունեցող երեխայի և մեծահասակի համագործակցության ձևավորման գործընթացում:
7. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխայի նախապատրաստումը դպրոցական ուսուցմանը:
8. Լ.Ա.Վիգոտսկու տեսությունները /առաջնային և երկրորդային խանգարումների, փոխհատուցման/:
9. Մտավոր զարգացման խանգարման վաղ գնահատման նշանակությունը և հոգեբանամանկավարժական աջակցությունը:
10. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ֆիզիկական դաստիարակությունը որպես վերականգնման, շտկման և հարմարվողականության միջոց:
11. Դասը որպես մտավոր հետամնացություն ունեցող երեխայի ուսուցման հիմնական միջոց /դասի կառուցվածքը և տիպերը/:
12. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման մեթոդները և սկզբունքները:

13. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող դպրոցականների կրթության բովանդակությունը և հիմնական խնդիրները:
14. Չափավոր և ծանր աստիճանի մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման մեթոդները և միջոցները:
15. Դաստիարակության սոցիալական ուղղվածությունը հատուկ /օժանդակ/ դպրոցում:
16. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների բարոյական դաստիարակության առանձնահատկությունները:
17. Մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման և դաստիարակության մանկավարժական տեխնոլոգիաները:
18. Մասնագիտական աշխատանքային ուսուցման դերը մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխայի զարգացման գործընթացում:
19. Մանկական կոլեկտիվի դերը մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխայի զարգացման գործընթացում:
20. Ընտանիքի և ընտանեկան փոխհարաբերությունների դերը մտավոր զարգացման խանգարումներ ունեցող երեխայի դաստիարակության գործընթացում:

<<ՏԻՖԼՈՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ>>

1. Տեսողության խանգարումների դասակարգումը, դրանց բնութագիրը:
2. Տեսողական հիմնական գործառույթների բնութագիրը:
3. Դպրոցական կարճատեսություն, բնութագիրը:
4. Բրայլյան համակարգ, դերն ու նշանակությունը տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների ուսուցման գործընթացում
5. Տիֆլոգրաֆիկա և տիֆլոտեխնիկա:
6. Ներառական կրթություն իրականացնող դպրոցներում տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաների ուսուցման առանձնահատկությունները:

7. Տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների խաղային գործունեության առանձնահատկությունները:
8. Չտեսնողների խաղերի կազմակերպման և անցկացման առանձնահատկությունները:
9. Տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների ֆիզիկական զարգացման առանձնահատկությունները:
10. Տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների տարածական կողմնորոշման առանձնահատկությունները:
11. Ձայնային կողմնորոշիչների դերը տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների տարածական կողմնորոշման զարգացման գործընթացում:
12. Թույլ տեսնող երեխաների տեսողական ընկալման զարգացման միջոցները:
13. Տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաների փոխհատուցման մեխանիզմները:
14. Տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաների մասնագիտական կողմնորոշման առանձնահատկությունները:
15. Լսողական ընկալման զարգացման միջոցները չտեսնողների տարածական կողմնորոշման գործընթացում:
16. Տեխնիկական միջոցների և հատուկ սարքերի կիրառումը տեսողության խանգարում ունեցող երեխաների ուսումնական գործընթացում:
17. Տեսողության հիգիենայի պահպանման միջոցներն ու մեթոդներն ուսուցման գործընթացում:
18. Տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաների սոցիալ-հոգեբանական հարմարեցումը:
19. Տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաների հոգեկան գործընթացների զարգացման առանձնահատկությունները:
20. Տեսողության խանգարումներ ունեցող երեխաների դպրոցում աշխատանքային դաստիարակության համակարգը:

<<ՍՈՒՐԴՈՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ>>

1. Չլսողների «երկլեզու ուսուցումը» որպես ուսուցման նոր հայեցակարգ:
2. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների ուսուցման վերբոստոնալ համակարգը:
3. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների հոգեկանի զարգացման առանձնահատկությունները:
4. Լսողության խանգարումների բժշկամանկավարժական դասակարգումը:
5. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների բանավոր խոսքի զարգացման առանձնահատկությունները:
6. Մատնախոսությունը որպես խոսքի զարգացման առանձնահատուկ ձև:
7. Ժեստերի լեզուն որպես չլսողների հաղորդակցման միջոց:
8. Լսողական ընկալման զարգացման աշխատանքների բովանդակությունը, խնդիրները, կազմակերպման ձևերը:
9. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների ուսուցման մեթոդների բնութագիրը:
10. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների ուսուցման առանձնահատուկ սկզբունքները:
11. Չլսողների արտաբերման ուսուցման մանկավարժական բնութագիրը /խնդիրները, բովանդակությունը, մեթոդները/:
12. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների կրթության ժամանակակից համակարգը:
13. Ուսուցման կազմակերպման ձևերը լսողության խանգարում ունեցող երեխաների հատուկ դպրոցում:
14. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների աշխատանքնային ուսուցման համակարգը / նպատակը, խնդիրները, փուլերը/:
15. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների դաստիարակության համակարգի բնութագիրը:
16. Շտկող-զարգացնող աշխատանքների կազմակերպումը վաղ տարիքի լսողության խանգարում ունեցող երեխաների հետ:

17. Կրթության բովանդակությունը լսողության խանգարում ունեցող երեխաների դպրոցում / ուս. պլան, ծրագրեր, դասագրքեր/:
18. Չլսող երեխաների լեզվի ուսուցման մանկավարժական բնութագիրը:
19. Խաղը որպես լսողության խանգարում ունեցող երեխաների զարգացման մեթոդ:
20. Լսողության խանգարում ունեցող երեխաների ներառական կրթության ժամանակակից մոտեցումները:

<<ԼՈԳՈՊԵԴԻԱ>>

1. Լոգոպեդիան որպես գիտություն, սահմանումը, առարկան, խնդիրները, կապն այլ գիտությունների հետ:
2. Լոգոպեդիայի հիմնական հասկացությունները և կատեգորիաները:
3. Երեխայի խոսքի զարգացման բեկումնային շրջանները:
4. Դիսլալիա: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, տեսակները, ձևերը: Դիսլալիայի շտկման լոգոպեդական աշխատանքի առանձնահատկությունները:
5. Ռինոլալիա: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, տեսակները, ձևերը: Ռինոլալիայի շտկման լոգոպեդական աշխատանքի առանձնահատկությունները:
6. Դիզարտրիա: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, տեսակները, ձևերը: Դիզարտրիա ունեցող անձանց հետ իրականացվող լոգոպեդական և թերապևտիկ աշխատանքների համառոտ բովանդակությունը:
7. Հնչարտաբերման խանգարումների գնահատումը, տարբերակումը, նմանատիպ ձևերի վերլուծությունը, լոգոպեդական աշխատանքի բովանդակությունը:
8. Ձայնի խանգարումների առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, տեսակները, ձևերը: Ձայնի խանգարումներ ունեցող անձանց

հետ իրականացվող լոգոպեդական և թերապևտիկ աշխատանքների համառոտ բովանդակությունը:

9. Խոսքի տեմպի և ռիթմի ոչ ջղաձգային խանգարումներ: Առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, տեսակները, ձևերը: Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները:
10. Կակազություն: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, տեսակները, ձևերը: Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները:
11. Ալալիա: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, դասակարգումը: Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները: Տարբերակումը նմանատիպ իրավիճակներից:
12. Աֆազիա: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, դասակարգումը: Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները:
13. Գրավոր խոսքի խանգարումներ: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, դասակարգումը: Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները:
14. Գրավոր խոսքի խանգարումների շտկման առանձնահատկությունները խոսքային տարբեր խանգարումների դեպքում:
15. Խոսքի ընդհանուր թերզարգացում: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները, դասակարգումը, մակարդակների համառոտ նկարագրությունը,
16. Խոսքի ընդհանուր թերզարգացում ունեցող երեխաների հոգեբանամանկավարժական բնութագիրը:
17. Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները ԽԸԹ շտկման գործընթացում:
18. Հնչյունահնչության թերզարգացում: Սահմանումը, առաջացման պատճառները, հիմնական ախտանիշները: Լոգոպեդական աշխատանքների առանձնահատկությունները:

19. Լոգոպեդի համագործակցային աշխատանքի առանձնահատկությունները կրթական և առողջապահական հաստատություններում:
20. Խոսքի համակարգային հետազոտում: Խոսքային խանգարումների կանխարգելման աշխատանքների համակարգը: Խոսքի հնչյունային, բառապաշարային և քերականական կողմերի զարգացման առանձնահատկություններն օնտոգենեզում:

<<ԷՐԳՈԹԵՐԱՊԻԱ>>

1. Էրգոթերապիայի զարգացման պատմությունը, գործունեության հիմնական ոլորտները:
2. Էրգոթերապիայի էթիկական կոդեքսը:
3. Էրգոթերապիայի սահմանումները, զբաղվածության դերն անձի կյանքում:
4. Այցելուականություն մոտեցումը Էրգոթերապիայում:
5. Էրգոթերապիայի միջամտության հիմնական նպատակները մանկաբուժության ոլորտում:
6. Մանկաբուժության մեջ կիրառվող խնամքի էրգոթերապևտիկ մոտեցումները:
7. Մանկական ուղեղային կաթված ունեցող երեխային ցուցաբերվող էրգոթերապևտիկ միջամտության ուղիները:
8. Էրգոնոմիկա, ուսումնասիրության առարկան, կապը էրգոթերապիայի հետ:
9. Թիմային աշխատանքի նշանակությունը և դերը էրգոթերապիայում:
10. Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձանց կրթության ձևերը. ներառական կրթություն:
11. Ներառական կրթությունը Հայաստանում:
12. Էրգոթերապիան աուտիզմի կլինիկայում:
13. Կրթական կարիքների գնահատման արդի մեթոդները. բժշկական և սոցիալական մոդել: Վերջինիս կիրառումը էրգոթերապիայում:
14. Գնահատումը էրգոթերապիայում:
15. Բազմամասնագիտական թիմի գործառույթները ներառական կրթության համատեքստում:
16. Մոդելները էրգոթերապիայում:

17. Աշխատանքային կառուցվածք, որպես միջամտության կազմակերպման մոտեցում էրգոթերապիում:
18. Սոցիալական և ֆիզիկական հարմարեցում:
19. Էրգոթերապիստի աշխատանքը հոգեբուժության ոլորտում:
20. Էրգոթերապիստի աշխատանքը նյարդաբուժության և ծերաբուժության ոլորտում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ազարյան Ռ.Ն., Մարության Մ.Կ Թույլ տեսնող երեխաների տեսողական զարգացման ընկալման զարգացումը, Երևան, 2013
2. Ազարյան Ռ.Ն. Հատուկ կրթության հանրագիտարան, Զանգակ, Երևան, 2012, 248 էջ
3. Ասլանյան Ա., Գրիգորյան Գ. Խոսքային խանգարումներ ունեցող սովորողների կրթության կազմակերպման առանձնահատկությունները լրգոպեդական գնահատման և աջակցության համատեքստում: «Интернаука» Научный журнал № 4(227) февраль 2022 г. Москва-с. Изд. -с. 74-с. 9-13
4. Ասլանյան Ա., Գրիգորյան Գ. Կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրումը որպես սովորողի կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման հիմք: «Интернаука» Научный журнал № 4(227) февраль 2022 г. Москва-с. Изд. «Интернаука» -ст. 74; с.166-176
5. Ասլանյան Ա. Ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության միջազգային դասակարգման չափորոշիչների կիրառման ուսումնասիրությունը գնահատման գործընթացում: РОССИЙСКО-АРМЯНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ: ШЕСТНАДЦАТАЯ ГОДИЧНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ Сборник статей ЕРЕВАН -2023; Հոդվածների ժողովածու նվիրված ՀՌՀ-ի հիմնադրման 25-ամյակին, Երևան 2023, էջ 498;-с.364-373
6. Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն, Ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության միջազգային դասակարգում. երեխաներ և երիտասարդներ. ՖՄԴ ԵԵ, 2007:

7. «Աջակցության կենտրոններում աշխատող հոգեբանամանկավարժական ծառայություններ մատուցող մասնագետների վերապատրաստման դասընթացի մոդուլային տրոհում և տեսական հիմունքներ» Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Հարությունյան Մ.Ռ., Հարությունյան Զ.Վ., Հովյան Գ.Ռ., Սարատիկյան Լ.Հ.- Եր.: «Ասողիկ» Հեղ. հրատ., 2017
8. Ավետիսյան Մ., Հովյան Գ., Իսախանյան Ա., Սարատիկյան Լ., Հարությունյան Մ., Սվաջյան Ա., Աշոտյան Ա., Մալխասյան Ա., Մելիքյան Ն. ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ Առողջապահություն համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիայի միջազգային դասակարգման հիման վրա հաշմանդամության գնահատման համար մշակված գործիքների «d» կողերի՝ անձի գործունեության և մասնակցության գնահատման/ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2023 թվականի փետրվարի 6-ի 28-Ա/1 հրամանի հավելված 2; 2023; 164 էջ
9. Բժշկահոգեբանամանկավարժական գնահատման կենտրոն (մարդիկ, թվեր, փաստեր), Հատուկ կրթության գիտամեթոդական տեղեկատու.- Մաս 5. – Եր.: 2011.-108էջ
10. Գրիգորյան Ա. Գ. Նախադպրոցական տարիքի երեխայի խոսքի զարգացման մակարդակի հետազոտության և գնահատման մեթոդիկա: Ձեռնարկ լոգոպեդների համար: Երևան, Էդիթ Պրինտ 2018
11. Գրիգորյան Գ.Ֆ. Նախադպրոցական տարիքի երեխաների բանավոր խոսքի խանգարումների հայտնաբերումը և կանխարգելումը: «Նախաշավիղ» գիտամեթոդական հանդես N 2, Երևան 2013, էջ 32-38
12. Գրիգորյան Գ.Ֆ., Հովյան Գ. Ռ. Հայախոս երեխաների հնչարտաբերման խանգարումների շտկման առանձնահատկությունները: Հոդվածներ «Կանթեղ» 4/69 գիտամեթոդական հանդեսի: «Ասողիկ» հրատարակչություն, Երևան 2016, էջ 127-135
13. Գրիգորյան Գ.Ֆ. Հայախոս երեխաների հնչարտաբերման խանգարումների շտկման առանձնահատկությունները: Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ: ՀՏԴ 376/07/ԳՄԴ74,57g7Գ888 Երևան 2023, 4,75 Տպ.մամուլ

14. Դաշյան Ա. Հայերեն ժեստերի լեզվի ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Երևան, 2013
15. Եսայան Ա. <<Կրթական իրավունք>> ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2012
16. Զոհրաբյան Զ., Բաբայան Լ., Մանուկյան Ա., Հակոբյան Ա., Եփրեմյան Ա. <<Լսողական ընկալման զարգացում և արտաբերման ուսուցում>> Ծրագիր ձեռնարկ լսողության խանգարում ունեցող երեխաների հատուկ դպրոցների համար, Երևան, 2007
17. Թադևոսյան Գ. «Որակական սոցիալական հետազոտություններ» Երևան, ԵՊՀ, 2006
18. Թադևոսյան Ս., Անհատական ուսուցման պլանի մշակման մեթոդական ուղեցույց-ձեռնարկ, Երևան, 2016:
19. Խոսքը ներառման մասին է. Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար կրթական, առողջապահական և սոցիալական պաշտպանության ծառայությունների մատչելիությունը Հայաստանում. - Եր.: © ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամ, 2012.
20. Կարապետյան Ս. Գ., Կիրակոսյան Ա. Ա., Խոսքի ընդհանուր թերզարգացում ունեցող երեխաների բառապաշարի հարստացումը // Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Էդիթ Պրինտ, Երևան, 2014
21. Կարապետյան Ս.Գ., Կիրակոսյան Ա.Ա., Լոգոպեդական հետազոտության տեսագործական մոտեցումները // Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Էդիթ Պրինտ, Երևան, 2016, էջ 94-96
22. «Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիքի գնահատումը տարածքային մակարդակում» (հեղինակային խումբ՝ Լիլիթ Ասրյան, Վարդուհի Կատինյան, Հայկուհի Ադամյան 2018թ.):
23. Կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման կարգ (հաստատված ՀՀ ԿԳ նախարարի 2014թ-ի ապրիլի 13-ի N370-Ն հրամանով):
24. «Կրթության կազմակերպման մանկավարժահոգեբանական աջակցության ծառայությունների տրամադրման կարգը հաստատելու մասին», ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի 13.04.2017թ. N370-Ա/2 հրամանի հավելված:

25. Կրթական հետազոտությունների և խորհրդատվությունների կենտրոն, Բաց հասարակության հիմնադրամներ-Հայաստան՝ ՀՀ-ում ներառական կրթության իրականացման գնահատում, 2013
26. «Կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող անձանց կրթության մասին» ՀՀ օրենք, 2005
27. «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին՝ 07.10.2009; 04.02.2010; 23.06.2010; 28.10.2010; 11.05.2011; 30.04.2013; 30.09.2013; 19.05.2014; 19.05.2014; 21.06.2014; 01.12.2014; 08.04.2015; 22.06.2015; 03.02.2016; 16.03.2016; 23.03.2018; 27.03.2019; 25.03.2020; 25.06.2020; 20.01.2021; 30.07.2021; 09.02.2022; 04.05.2022; 25.05.2022; 26.10.2022; 17.01.2023; 10.02.2023:
28. «Կոնվենցիա երեխաների իրավունքների մասին» 2013թ.: Հայաստանի Հանրապետության Աշխատանքի և Սոցիալական հարցերի նախարարություն:
29. Կոնվենցիա Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին: Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին կոնվենցիա (CRPD), (Սեպտեմբեր 9, 2015), 61/106. Կոնվենցիա Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին: Հայաստանի Հանրապետության Աշխատանքի և Սոցիալական հարցերի նախարարություն:
30. «Հանրակրթության մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին ՀՀ օրենք, ՀՕ-35-Ն:
31. «ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի 2017 թվականի ապրիլի 13-ի N 370-Ն հրամանում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ ԿԳՄՍ նախարարի N 88-Ն հրաման:
32. Հայաստանի Հանրապետության Օրենքը զբաղվածության մասին (2013):
33. Համընդհանուր ներառականության գործընթացի կայացման գնահատումը ՀՀՏավուշի, Լոռու և Սյունիքի մարզերում: Համայնքային գործընթաց՝ կրթության մեջ համընդհանուր ներառմանն ընդառաջ՝ աշխատաժողովի նյութեր: Հեղինակային հրատարակչություն /ՀՊՄՀ, համայնքային ներառականության և հաշմանդամության հետազոտական կենտրոն: Երևան 2019; 6,25 մամուլ, Երևան 2019

34. ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ: Դասագիրք մանկավարժական բուհերի ուսանողների համար // Ռ. Ն. Ազարյանի, Ա. Վ. Ավագյանի խմբագրությամբ. - Երևան: <<Զանգակ>> հրատ., 2016
35. Հարությունյան Զ. Վ., Հովյան Գ. Ռ. «Բազմամասնագիտական թիմային աշխատանքը որպես ներառական կրթության արդյունավետ կազմակերպման նախապայման», Մանկավարժություն Գիտամեթոդական ամսագիր, 2013, էջ 21-25
36. Հարությունյան Զ. Վ., Հովյան Գ. Ռ., Ծնողների հետ իրականացվող համագործակցային աշխատանքը որպես ներառական կրթության արդյունավետ կազմակերպման նախապայման: Հոդվածներ՝ «Մանկության հիմնախնդիրը ժամանակակից հայ ընտանիքում, 20-րդ դարի մարտահրավերները. Կանխման և հաղթահարման ուղիները» խորագրով կազմապերպված գիտաժողովի նյութերի: Երևան 2016, էջ 110-117
37. Հարությունյան Մ., Հովյան Գ., Սարատիկյան Լ., Սվաջյան Ա., Ավետիսյան Մ., Իսախանյան Ա., Աշոտյան Ա., Մալխասյան Ա., Մելիքյան Ն. ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիայի միջազգային դասակարգման հիման վրա հաշմանդամության գնահատման համար մշակված գործիքների <<d>>կողերի՝ անձի գործունեության և մասնակցության գնահատման ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն/ 2023 թ. փետրվարի 6-ի 28-Ա /1 հրամանի հավելված 2, Երևան 2023
38. Հարությունյան Մ. Հովյան Գ., Տանաջյան Ք. Սարատիկյան Լ., Ազատյան Թ., Մուրադյան Ս. Համընդհանուր ներառականության գործընթացի կայացման գնահատումը ՀՀ Տավուշի, Լոռու և Սյունիքի մարզերում: Համայնքային գործընթաց՝ կրթության մեջ համընդհանուր ներառմանն ընդառաջ՝ աշխատաժողովի նյութեր: Հեղինակային հրատարակչություն/ՀՊՄՀ համայնքային ներառականության և հաշմանդամության հետազոտական կենտրոն: Երևան 2019, 6,25 մամուլ

39. Հարությունյան Մ. Ռ., Էրգոթերապիան որպես խնամքի կազմակերպմանն աջակցող մասնագիտություն, Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Մ. Հարությունյան.- Եր.: «Ասողիկ» Հեղ. հրատ., 2017.
40. Հարությունյան Մ., Գրիգորյան Լ. և այլք «Առողջապահություն համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիայի միջազգային դասակարգման հիման վրա հաշմանդամության գնահատման համար մշակված գործիքների «d» կողերի՝ անձի գործունեության և մասնակցության գնահատման մեթոդական ուղեցույց», ՀՀ ԱՍՀՆ, ՅՈՒՆԵՍԵՖ, SOCIEUX+, Երևան, 2022
41. Հարությունյան Մ. ՀՀ Առողջապահության նախարարի 17 հունիսի 2022թ. No 2570 - Լ ՎԵՐԻՆ ԵՎ/ԿԱՄ ՍՏՈՐԻՆ ՎԵՐՋՈՒՅԹՆԵՐԻ ԱՆԴԱՄԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐՈՎ ԱՆՁԱՆՑ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂԱԿԱՆ ԲՈՒԺՄԱՆ ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ հրամանի համաձայն, ԿԼԻՆԻԿԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ ՎԵՐԻՆ ԵՎ/ԿԱՄ ՍՏՈՐԻՆ ՎԵՐՋՈՒՅԹՆԵՐԻ ԱՆԴԱՄԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐՈՎ ԱՆՁԱՆՑ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂԱԿԱՆ ԲՈՒԺՄԱՆ համահեղինակ
42. Հարությունյան Մ. «Ինչպես խթանել ներառումը նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններում», Մեթոդական ուղեցույց, Ձեռնարկ, Սվաքյան Ա.Հ., Ադամյան Հ.Ա., Ազատյան Թ.Յու., Ազատյան Ռ.Ն., Բաբայան Լ.Ա., Թադևոսյան Է.Ռ., Հարությունյան Մ.Ռ., Մանուկյան Ա.Տ., Մուրադյան Ս.Վ., Օհանյան Հ.Վ.- Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն, Երևան, 2020, 187 էջ, համահեղինակ:
43. Հարությունյան Մ. Ներառական կրթության ռազմավարություն դասագիրք Խմբագրական կազմ՝ Հարությունյան Մ., Պողոսյան Ա., Ավագյան Ա., Գևորգյան Ե. Երկրորդ հրատարակություն: Ասողիկ, 2020.- 312 էջ, համահեղինակ, խմբագրական կազմի անդամ:
44. Հարությունյան Մ. Առողջապահության Համաշխարհային Կազմակերպության ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության միջազգային դասակարգման հիման վրա մշակված 3-18 տարեկան երեխաների ակտիվության, մասնակցության և միջավայրային գործոնների գնահատման մեթոդական ձեռնարկ, «Լիարժեք կյանք» ՀԿ, ՅՈՒՆԻՍԵՖ, Հարությունյան Մ.,

Ղազարյան Տ., Մալխասյան Ա., Ավետիսյան Մ., Մելիքյան Ն., Ավագյան Ա.,
Հարությունյան Լ., Երևան, 2018, համահեղինակ:

45. Հարությունյան Մ. Տեղաշարժման դժվարություններ ունեցող երեխաների և
դեռահասների խնամքի կազմակերպման ուղեցույց, Ոստումնամեթոդական
ծեռնարկ, Մ. Հարությունյան.- Եր.: «Ասողիկ» Հեղ. հրատ., 2017:
46. Հարությունյան Մ. «Հոգեֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող
երեխաներին մանկավարժական աջակցություն» հատուկ կրթության
մասնագետների համար նախատեսված վերապատրաստման ձեռնարկ,
Ոստումնամեթոդական ձեռնարկ,- Եր.: «Ասողիկ» Հեղ. հրատ., 2017,
համահեղինակ:
47. Հարությունյան Մ. «Հոգեբանական աջակցություն հոգեֆիզիկական զարգացման
խանգարումներ ունեցող երեխաներին» հատուկ հոգեբանների, հոգեբանների,
էրգոթերապիստների համար նախատեսված վերապատրաստման ձեռնարկ,
Ոստումնամեթոդական ձեռնարկ, Սարատիկյան Լ., Հարությունյան Մ.- Եր.:
«Ասողիկ» Հեղ. հրատ., 2017, համահեղինակ:
48. Հովյան Գ. Ռ., Մանկական խոսքի հոգելեզվաբանական ուսումնասիրությունները
ժամանակակից լոգոպեդիայում // Հատուկ մանկավարժության և
վերականգնողական հոգեբանության (գիտական հանդես), 1 (1), 2011, էջ 22-26
49. Հովյան Գ. Ռ., Լոգոպեդական աշխատանքի առանձնահատկությունները
ներառական կրթություն իրականացնող դպրոցներում: «ՆԵՐԱՌԱԿԱՆ
ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ»
միջազգային գիտագործնական գիտաժողովի հոդվածների ժողովածուի նյութեր,
Երևան 2015, էջ 60
50. Մուրադյան Ա.Ս. Լսողության խանգարում ունեցող նախադպրոցականների
բառապաշարի զարգացման հատուկ վարժություններ // Ոստումնամեթոդական
ծեռնարկ Երևան, 2019, 80 էջ
51. Ներառական կրթության ռազմավարություն դասագիրք, Խմբագրական կազմ՝
Հարությունյան Մ., Պողոսյան Ա., Ավագյան Ա., Գևորգյան Ե. Երկրորդ
հրատարակություն: Ասողիկ, 2020.- 312 էջ, համահեղինակ, խմբագրական
կազմի անդամ:

52. Պայլոցյան Ժ.Հ. Խաղային լոգոթերապիան որպես լոգոպեդական աշխատանքի ուղղություն: //Հատուկ մանկավարժություն և հոգեբանություն գիտամեթոդական հոդվածների ժողովածու՝ Ռ.Ն.Ազարյանի խմբագրությամբ: Եր. «Զանգակ», հրատ., 2006, էջ 107-111:
53. Պայլոցյան Ժ.Հ. Թադևոսյան Է.Ռ. «Հանրակրթական դպրոցի լոգոպեդական աշխատանքի հեռանկարային պլաններ», Եր., «Նահապետ» հրատ., 2007, էջ 22:
54. Պայլոցյան Ժ.Հ., Թադևոսյան Է.Ռ. Խոսքային նյութեր ճիշտ հնչարտաբերման ամրապնդման համար, Երևանի Անանիա Շիրակացու անվան ճեմարան կրթահամալիր ՓԲԸ, 2009, էջ 78:
55. Պայլոցյան Ժ. Հ., Սարատիկյան Լ. Հ., Ավագյան Ա. Վ., Մատների լեզուն, Երևան, «ՎՄՎ-ՊՐԻՆՏ», 2016, 60 էջ
56. Սարատիկյան Լ.Հ. Նյարդահոգեբանական-շտկողական վարժությունների նշանակությունը խոսքի խանգարումներ ունեցող երեխաների վերականգնողական աշխատանքներում «Հատուկ մանկավարժության և վերականգնողական հոգեբանություն», գիտական հանդես, 1(2), Եր., 2011, էջ 50-57
57. Սարատիկյան Լ.Հ., Կակազության կանխարգելման և վաղ շտկողական միջամտության ուղիները //«Հոգեկան առողջության հայկական հանդես», Երևան, 2014, N5, էջ 33-38
58. Սվաջյան Ա. Հ. Կրթության Առանձնահատուկ Պայմանների Կարիք Ունեցող Երեխաների Դպրոցական Ուսուցման Նախապատրաստման Ուսումնամեթոդական Ձեռնարկ: Էդիտ արինտ, Երևան, 2012
59. Հարությունյան Մ., Հովյան Գ., Սարատիկյան Լ., Սվաջյան Ա., Ավետիսյան Մ., Իսախանյան Ա., Աշոտյան Ա., Մալխասյան Ա., Մելիքյան Ն. ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիայի միջազգային դասակարգման հիման վրա հաշմանդամության գնահատման համար մշակված գործիքների <<d>>կողերի՝ անձի գործունեության և մասնակցության գնահատման ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն/ 2023 թ. փետրվարի 6-ի 28-Ա /1 հրամանի հավելված 2, Երևան 2023

60. Алексеевна Г. С. „Критерии диагностической оценки логопедических проблем у детей старшего дошкольного возраста для выбора оптимальных коррекционных здоровьесберегающих технологий,,. 2017.
61. Григорян Г.Ф., Овян Г. Р., Актуальность проблемы коррекции звукопроизношения у детей с нарушениями речи. «Современное образование»: Сборник статей Хмеждународной научно-практической конференции. 2017. Пенза; С. 101-106.
62. Овян Г. Р., Шахбазян А.Т. ЗАДАЧИ ВЫБОРА ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЮ В ПРОЦЕССЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ ДИСЛЕКСИИ Научный журнал «Обществознание и социальная психология» Выпуск №12-2 (42) 2022. Scientific journal «KPO-SCIENCE» Issue №12-2 (42) 2022;139-149
63. Овян Г. Р., Мелоян А.В. ОСОБЕННОСТИ ПРИМИНЕНИЯ ГРУППОВЫХ ЗАНЯТИЙ В ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ РАБОТЕ РАЗВИТИЯ РЕЧИ У ДЕТЕЙ С АУТИЗМОМ. Научный журнал «Обществознание и социальная психология» Выпуск №12-3 (43) 2022. Scientific journal «KPO-SCIENCE» Issue №12-2 (43) 2022.; 126-134
64. Харатян К., Овян Г. Проблемы ранней диагностики и раннего логопедического вмешательствадетей с нарушениями спектра аутизма ПЕДАГОГИКА И СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ТРАДИЦИИ, ОПЫТ И ИННОВАЦИИ: сборник статей VII Международной научно-практической конференции / Под общ.ред. Г.Ю. Гуляева – Пенза: МЦНС «Наука и Просвещение». – 2019. 262 с
65. Факторы диагностики дислексии. СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ: сборник статей XXVIII Международной научно-практической конференции / Под общ.ред. Г.Ю. Гуляева – Пенза: МЦНС «Наука и Просвещение». – 2019. 125 с.
66. Aslanyan A., Hovyan G. Modeling of speech therapy assessment in regional pedagogical and psychological support centers. ARMENIAN JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION ISSN 2579-2881 Published: Scientific Methodological Journal, Yerevan, 2020-08-19; p.7-19

67. Grigoryan G., Hovyan G. Speech therapy intervention with Armenian-speaking children having sounds pronunciation disorders. Armenian Journal of Special Education Scientific Methodological Journal First Issue of first Volume, Yerevan, 2020
68. «Psycho-pedagogical approaches in Speech therapy intervention used with shy pre- schoolchildren» СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ: сборник статей XIV Международной научно-практической конференции /Подобщ. ред. Г.Ю. Гуляева – Пенза: МЦНС «Наука и Просвещение». – 2018. 270 с.
69. Harutyunyan M., Sadlo G. (2019). Inclusive Education in Armenia: Experience of Teachers Reveals Need for Occupational Therapy, The Journal of the International Association of Special Education Volume 19, Number 1, University of Minnesota Printing Services
70. Harutyunyan Z., Hovyan G. (2022). The perspective of school-based Occupational Therapy intervention to enhance the participation of learners with special educational needs in school activities: Armenian journal of special education, Scientific methodological journal, volume 5, issue 1 ; 2022; 124-142
71. Lilit Saratikyan, Marianna Harutyunyan, Gohar Hovyan, PhD, Susanna Muradyan, PhD, & Vera Marukyan, PhD. (2024). Evaluating The Effectiveness Of Recently Introduced Tools In Enhancing Pedagogical And Psychological Support For Students With Intellectual Disabilities. *Educational Administration: Theory and Practice*, 30(4), 159–165. <https://doi.org/10.53555/kuey.v30i4.1428>; Vol. 30 No. 4 (2024): In-Press
72. Kielhofner, G. (2008) Model of Human Occupation: Theory and Application. 4th ed. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins
73. Kramer P., Hinojosa J. (2010). Frames of Reference for Pediatric Occupational Therapy, Lippincott Williams & Wilkins; Third edition.
74. Pekçetin, S. & Gunal, A. (2017). Early Intervention in Pediatric Occupational Therapy. 10.5772/intechopen.68316.
75. Rodger, S. & Ziviani, J. (2006). Occupational therapy with children: understanding children's occupations and enabling participation, Blackwell Publishing Ltd.

76. Shahinyan, A., & Harutyunyan, M. (2021). Role of Occupational Therapy while working with Cerebral Palsy children using orthopedic assistive devices, Armenian journal of special education, Scientific methodological journal, Vol. 4 (2), p. 39-59
77. Speech therapy intervention with armenian-speaking children having sounds pronunclation disorders. ARMENIAN JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION ISSN 2579-2881 Published: Scientific Methodological Journal, First issue of the first volume; Yerevan, 2020, p. 52-66.
78. Walther-Thomas Ch., Korinek L., McLaughlin V. L., Williams B. T., Collaboration for Inclusive Education: Developing Successful Programs. Boston - London - Toronto: Allyn & Bacon, 2000.
79. Townsend E., Polatajko H. (2007). Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice through Occupation, Canadian Association of Occupational Therapists, ISBN: 978-1-895437-76.
80. World Health Organization, (2001). International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Geneva.